

КУРИШ В.І., ЛУК'ЯНЧЕНКО М.І.

**ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ
У СХЕМАХ ТА РИСУНКАХ
(наочний навчальний посібник)**

Дрогобич - 2006

УДК 615.825: 612.2(07)
К 78

Куриш В.І., Лук'янченко М.І. Теорія і методика фізичного виховання у схемах та рисунках (наочний навчальний посібник). – Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2006. – 29 с.

Навчальний посібник написано у відповідності до програми навчальної дисципліни “Теорія і методика фізичного виховання” для підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня “Бакалавр” спеціальності “Фізична культура”, затвердженої Ученою радою Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. У посібнику схематично представлено навчальний матеріал з основних тем теорії та методики фізичного виховання. Запропонований у посібнику матеріал може бути використаний викладачами і студентами вищих закладів освіти фізичної культури і факультетів фізичного виховання на заняттях з теорії та методики фізичного виховання, а також студентами під час самостійних занять. Бібліографія 9 назв.

*Рекомендовано до друку Ученою радою Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(протокол № 7 від 15.06.2006 р.)*

Рецензенти:

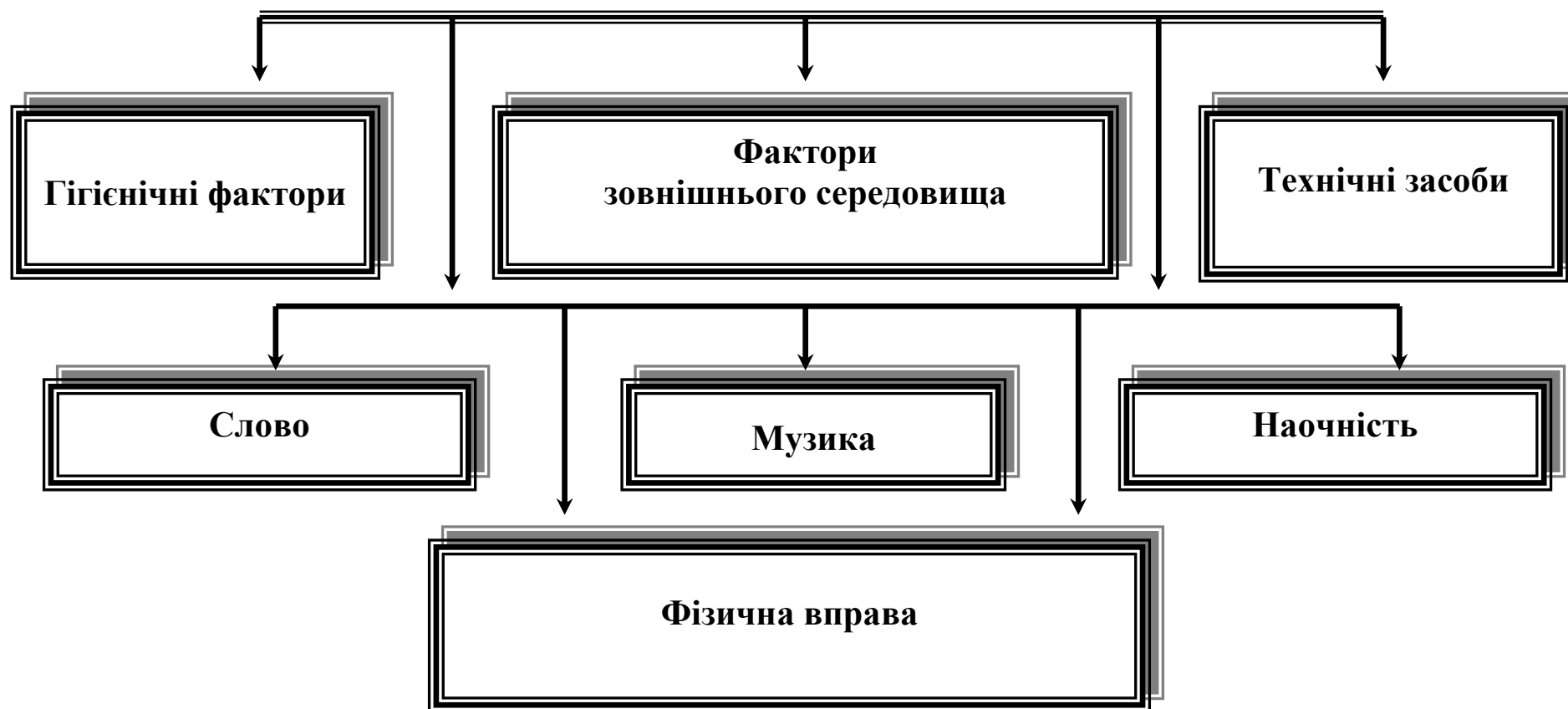
Крапівіна Катерина Олександрівна, кандидат педагогічних наук, доцент,
Львівський національний університет імені Івана Франка;
Слімаковський Олег Васильович, кандидат наук з фізичного виховання і спорту доцент, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка.

ЗМІСТ

1. Схеми	
1.1. Засоби, що використовуються у фізичному вихованні	5
1.2. Фізична вправа – специфічний засіб фізичного виховання	6
1.3. Найпоширеніші класифікації фізичних вправ	7
1.4. Методи, що використовуються у фізичному вихованні	8
1.5. Методи практичного вправлення	9
1.6. Методи словесного впливу	10
1.7. Методи наочного впливу	11
1.8. Методи організації навчальної роботи з фізичного виховання та способи виконання фізичних вправ учнями	12
1.9. Принципи побудови процесу фізичного виховання	13
1.10. Характерні особливості рухових умінь і навичок та перехід уміння в навичку	14
1.11. Рухові якості людини	15
1.12. Схеми перенесення рухових якостей	16
1.13. Чинники, що обумовлюють прояв рухових якостей людини	17
1.14. Форми занять фізичними вправами	18
1.15. Форми занять фізичними вправами у освітньо-виховних закладах	19
1.16. Планування і контроль як складові процесу фізичного виховання	20
1.17. Види планування у фізичному вихованні	21
1.18. Види контролю у фізичному вихованні	22
1.19. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів (загальні вимоги)	23
1.20. Модель оцінювання теоретичної підготовленості учнів з використанням тестової методики контролю	24
1.21. Критерії оцінювання рівня засвоєння техніки фізичної вправи	25
2. Рисунки	26
2.1. Динаміка працездатності та ЧСС під час виконання навантаження та в період відпочинку	27
2.2. Динаміка тренуваності залежно від тривалості відпочинку	28
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	29

СХЕМИ

ЗАСОБИ, що використовуються У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ

ФІЗИЧНА ВПРАВА

специфічний засіб фізичного виховання

Компоненти техніки фізичної вправи

- основа техніки;
- головна ланка техніки;
- деталі техніки.

Фази рухів техніки фізичної вправи

- фаза підготовчих рухів;
- фаза основних рухів;
- фаза заключних рухів.

Структурні характеристики техніки фізичної вправи

Кінематичні

Просторові:

- положення тіла:
  - *вихідне*;
  - *оперативне*;
  - *кінцеве*;
- траєкторія рухів:
  - *форма*;
  - *напрямок*;
  - *амплітуда*.

Часові:

- моменти;
- тривалість;
- темп.

Просторово-часові:

- швидкість;
- прискорення.

Ритмічні

Динамічні

Внутрішні сили:

- сила активного скорочення м'язів;
- сила опору м'язів і зв'язок розтягуванню;
- реактивні сили.

Зовнішні сили:

- сили гравітації;
- сили реакції опори;
- сили тертя;
- сили опору зовнішнього середовища;
- сили інерції.

Якісні:

- точність;
- економічність;
- плавність;
- енергійність;
- еластичність.

МЕТОДИ, що використовуються У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ

НАЙПОШИРЕНІШІ КЛАСИФІКАЦІЇ ФІЗИЧНИХ ВПРАВ

За цільовою спрямованістю використання вправ:

загальнорозвивальні, професійно-прикладні, спортивні, відновлювальні, рекреаційні, лікувальні, профілактичні тощо.

За спрямованістю на розвиток якостей людини:

силових, швидкісних, координаційних якостей, витривалості, гнучкості, сенсорно-перцептивних, інтелектуальних, естетичних, вольових тощо.

За проявом певних рухових умінь і навичок:

Акробатичні, гімнастичні, ігрові, бігові, стрибкові, метальні тощо.

За структурою рухів:

Циклічні (ходьба, біг, плавання), ациклічні (стрибки і метання з місця, перекид), змішані (ігрові види вправ, стрибки і метання з розбігу).

За відмінностями у механізмах енергозабезпечення:

Аеробного, анаеробного та змішаного анаеробно-аеробного характеру.

За впливом на розвиток окремих м'язевих груп:

Для м'язів шиї, спини, живота, плечового поясу, плеча, передпліччя, кисті, тазу, стегна, гомілки, стопи тощо.

За особливостями режиму роботи м'язів:

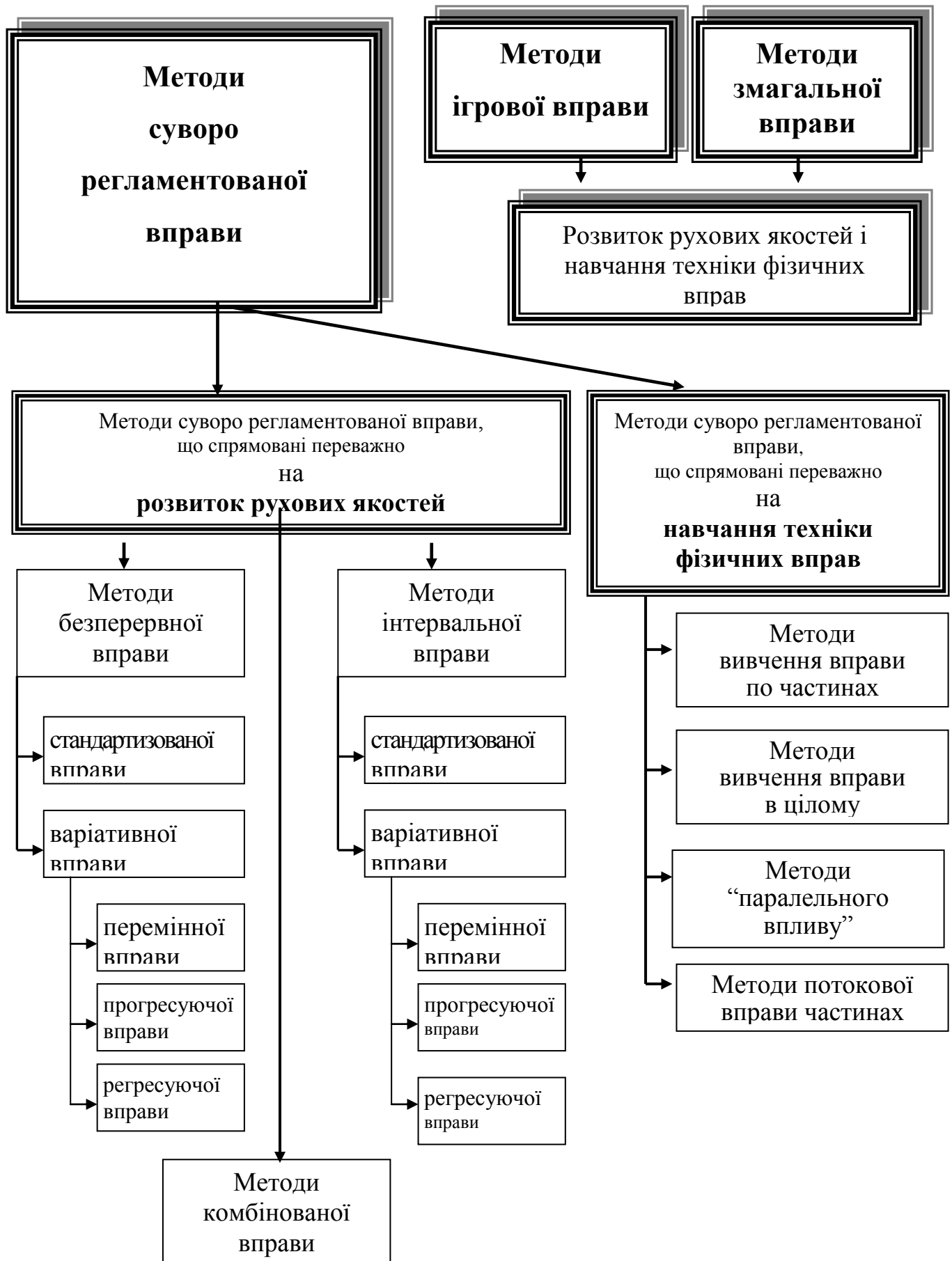
Динамічні, статичні (ізометричні), комбіновані.

За інтенсивністю роботи:

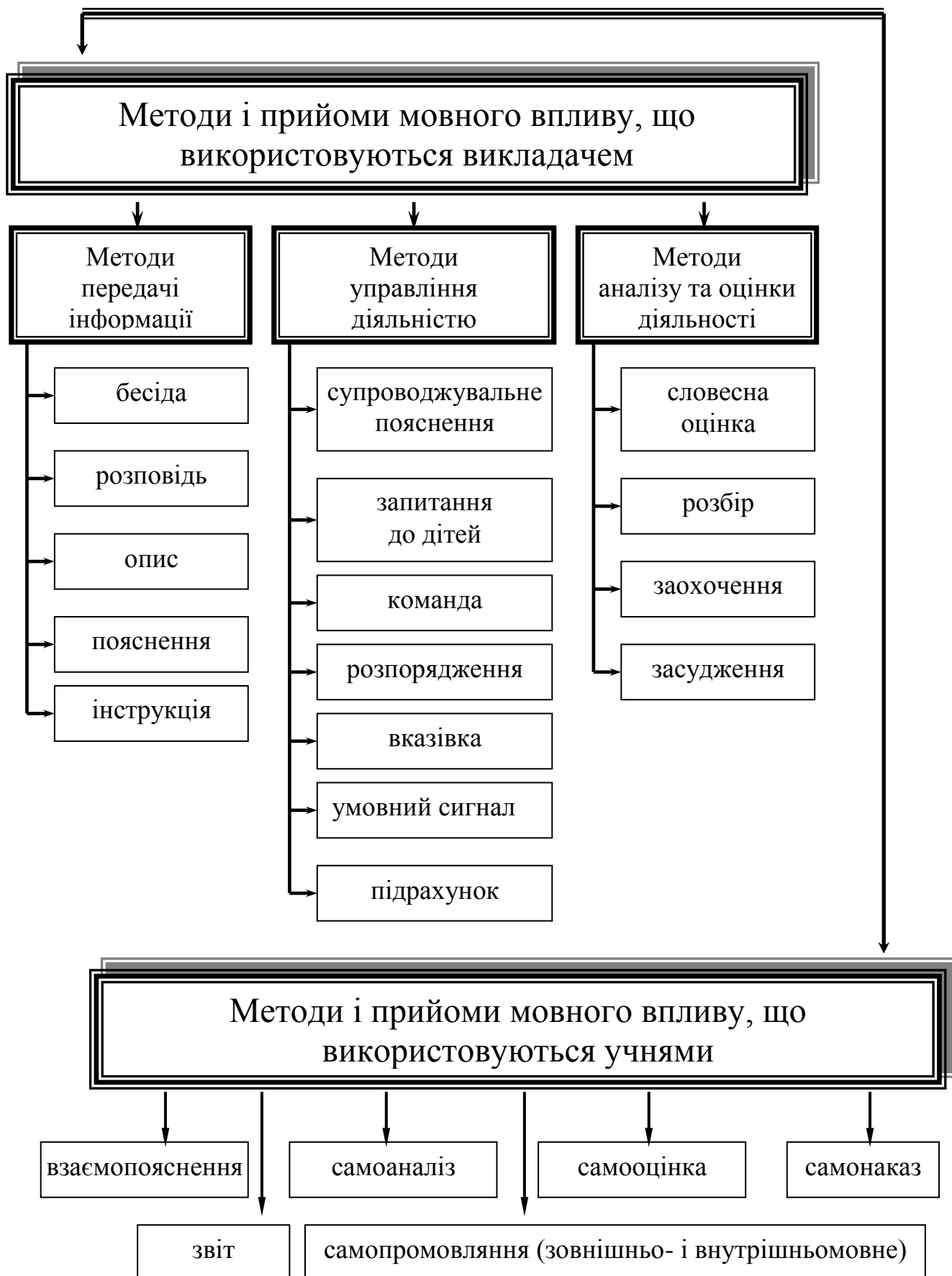
Максимальної, субмаксимальної, великої, середньої, помірної, малої інтенсивності.

МЕТОДИ ПРАКТИЧНОГО ВПРАВЛАННЯ (фізичної вправи)

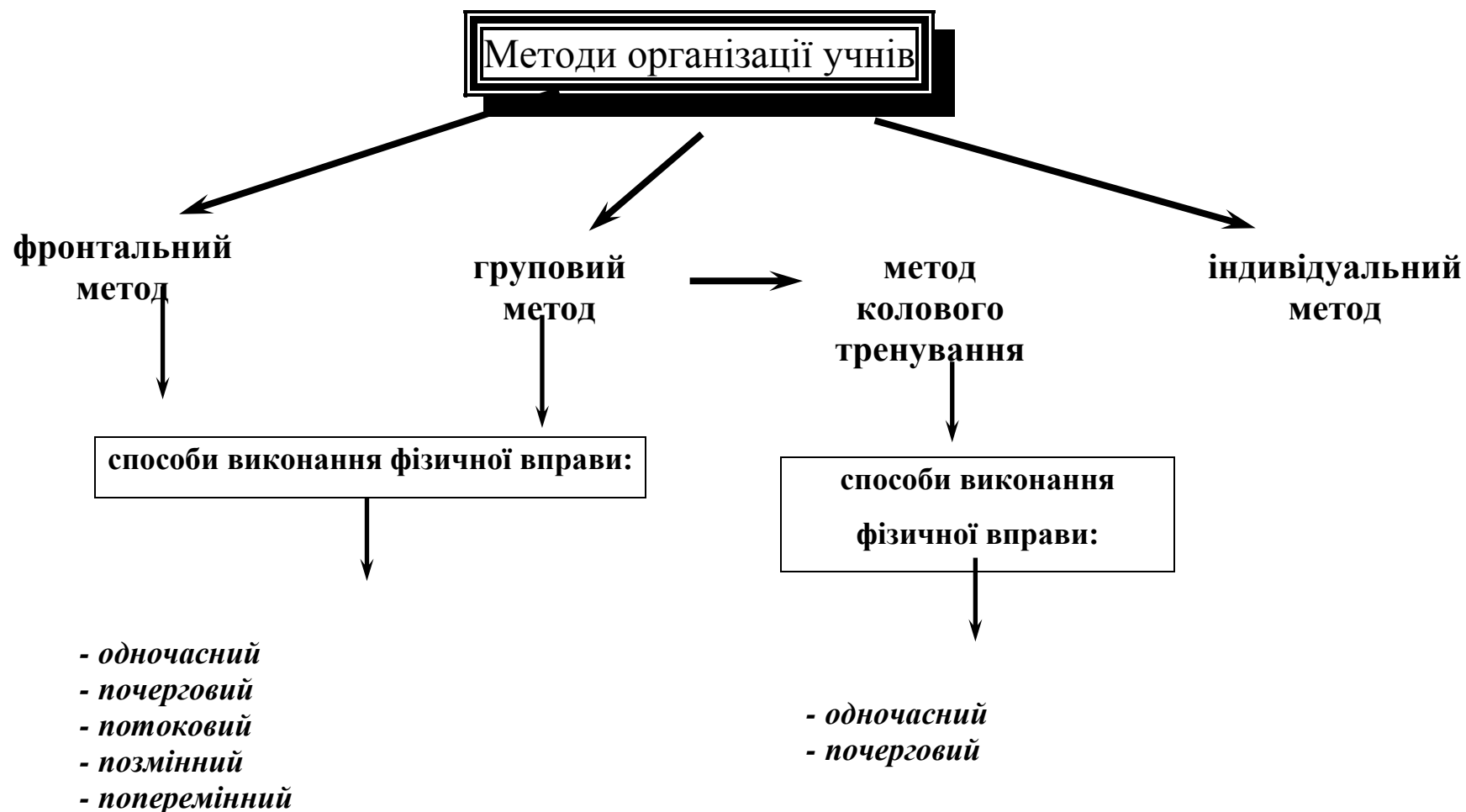
МЕТОДИ СЛОВЕСНОГО ВПЛИВУ

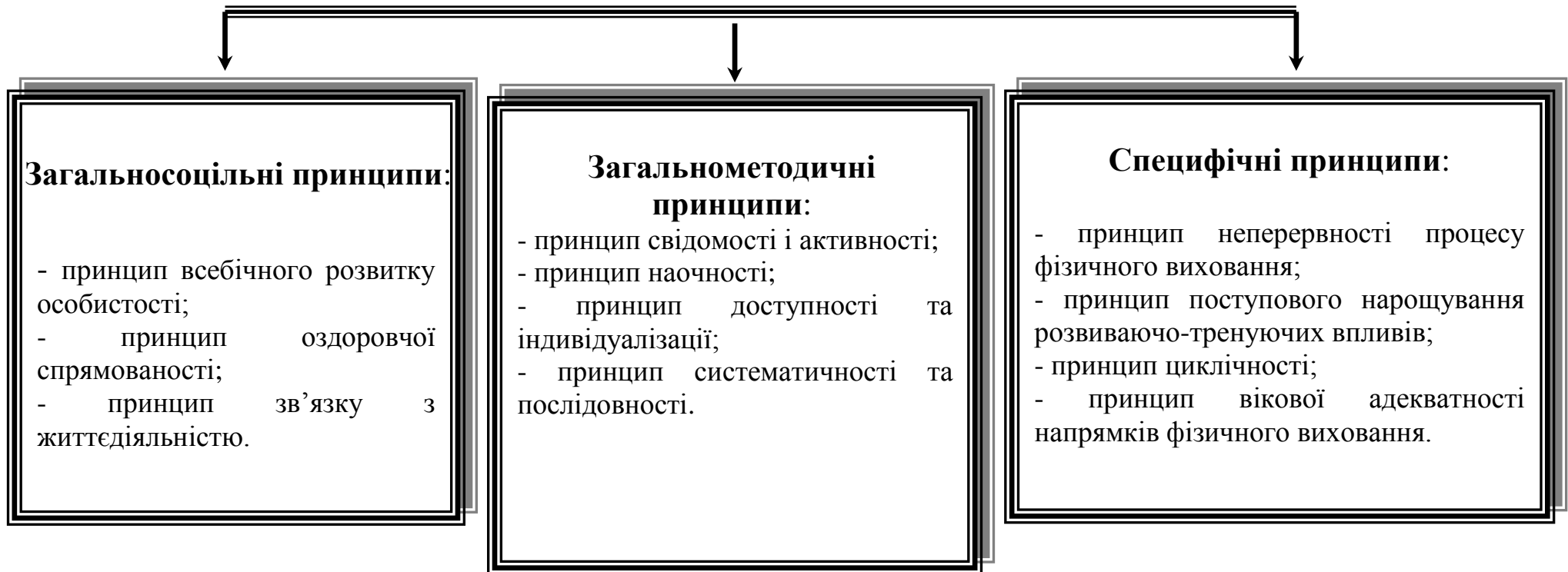
МЕТОДИ НАОЧНОГО ВПЛИВУ

МЕТОДИ ОРГАНІЗАЦІЇ
навчальної роботи з фізичного виховання
та
СПОСОБИ ВИКОНАННЯ
фізичних вправ учнями

ПРИНЦИПИ ПОБУДОВИ ПРОЦЕСУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

ХАРАКТЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ РУХОВИХ УМІНЬ І НАВИЧОК ТА ПЕРЕХІД УМІННЯ У НАВИЧКУ

ЗНАННЯ – ОСМИСЛЕННЯ – РУХОВИЙ ДОСВІД

Перша фаза	БАГАТОРАЗОВЕ ПОВТОРЕННЯ РУХОВОЇ ДІЇ
	полегшені умови сполучаються з ускладненими у співвідношенні 3:2
	<p style="text-align: center;">РУХОВЕ УМІННЯ</p> <p><i>Фізіологічні особливості:</i> широка іррадіація процесів збудження в корі головного мозку.</p> <p><i>Біомеханічні особливості:</i> нейтралізація реактивних сил; надмірна м'язова фіксація; неточність та надмірна скутість рухів; поганий розподіл і координація рухів, відсутність злитності рухів, нестійкий ритм.</p> <p><i>Регуляторні особливості:</i> активна участь в управлінні рухами вищих відділів ЦНС, управління рухами за зовнішнім кільцем на основі зорових відчуттів.</p>

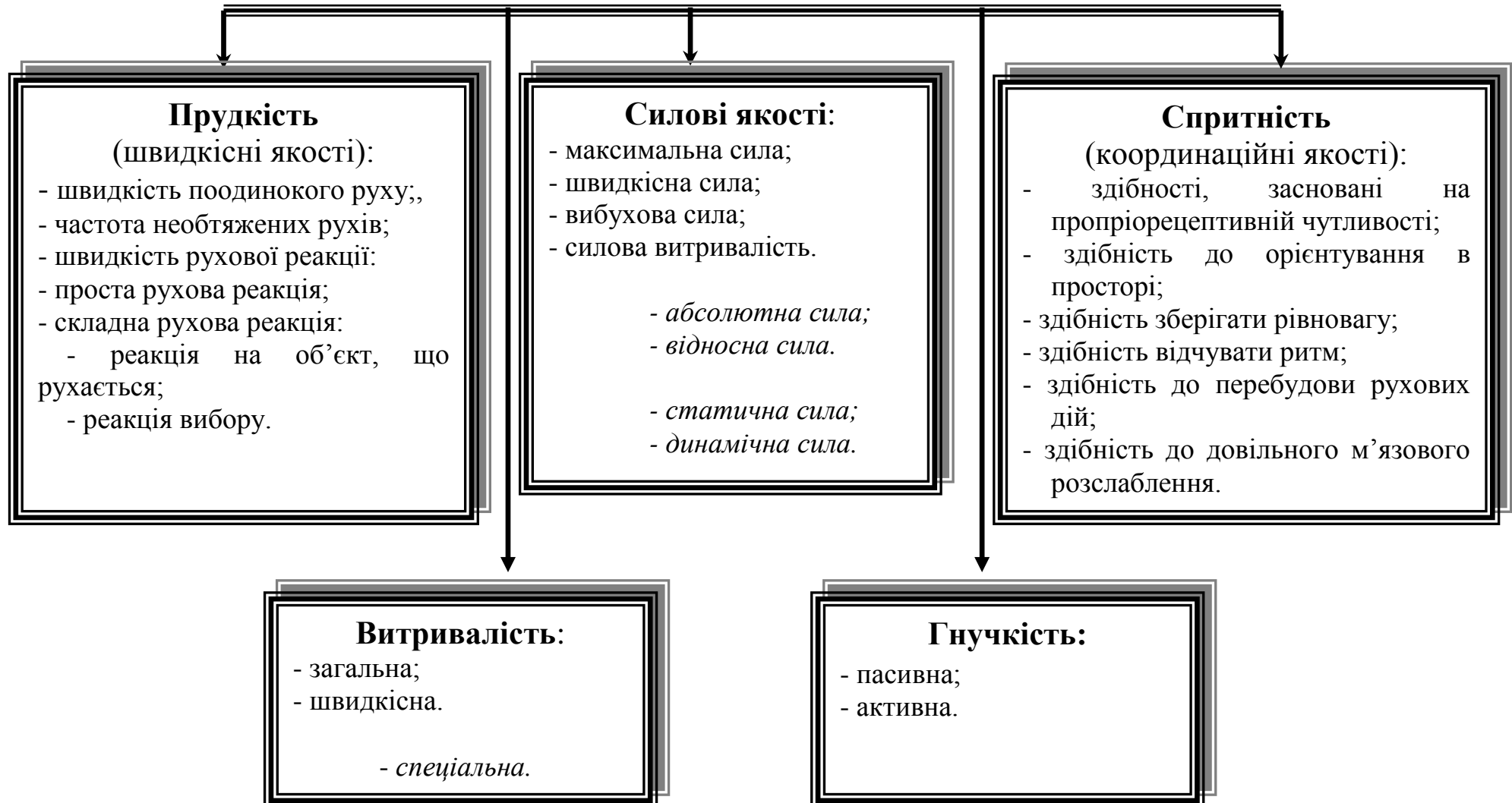

Друга фаза	БАГАТОРАЗОВЕ ПОВТОРЕННЯ РУХОВОЇ ДІЇ
	полегшені умови сполучаються з ускладненими у співвідношенні 2:3; за своїм характером навчання наближується до змагальних умов (за якістю виконання дій)
	<p style="text-align: center;">РУХОВА НАВИЧКА (стереотипна)</p> <p><i>Фізіологічні особливості:</i> розвиток процесів гальмування і поступова концентрація процесів збудження, урівноваження процесів збудження і гальмування в корі головного мозку.</p> <p><i>Біомеханічні особливості:</i> зменшення м'язової фіксації і скутості рухів; незначне використання реактивних сил; покращення координації рухів окремих ланок тіла за величиною зусиль і амплітуди; збереження постійного ритму, темпу і величини зусиль; природність, плавність і пластичність рухів, однак слабка стійкість до перешкод (зміна умов виконання вправи, значне навантаження, емоційне напруження, дії суперників тощо). Тобто оптимальна структура рухів зберігається за сприятливих <i>стандартних</i> умов виконання вправи.</p> <p><i>Регуляторні особливості:</i> передача управління рухами на нижчі рівні управління; не постійний, а періодичний контроль свідомості над виконанням рухів.</p>

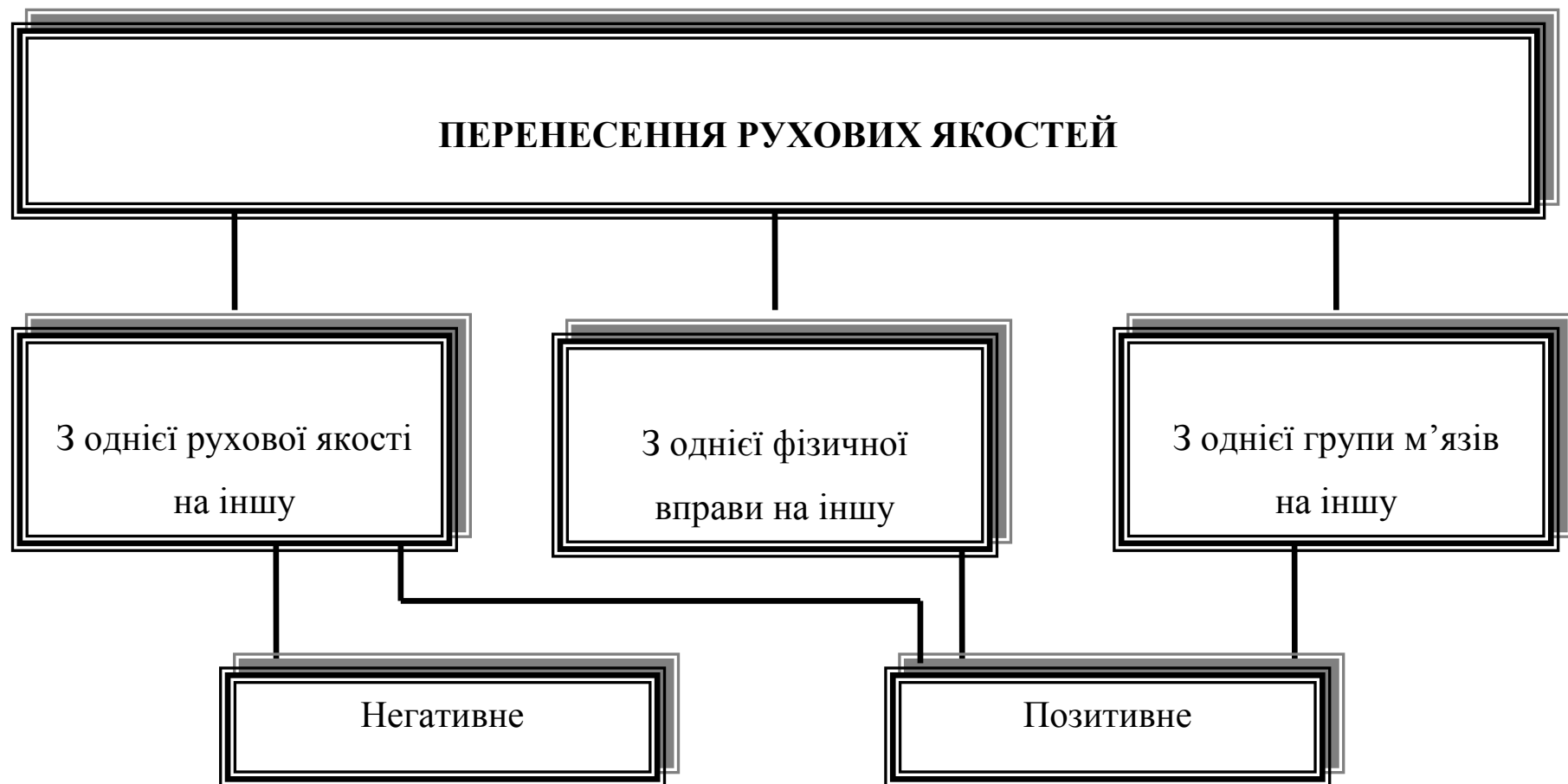

Третя фаза	БАГАТОРАЗОВЕ ПОВТОРЕННЯ РУХОВОЇ ДІЇ
	вправи виконуються у відповідності до правил змагань, нерідко – в екстремальних умовах. Полегшені умови сполучаються з ускладненими у співвідношенні 1:3
	<p style="text-align: center;">РУХОВА НАВИЧКА (стабільна) (РУХОВЕ УМІННЯ ДРУГОГО ПОРЯДКУ)</p> <p><i>Фізіологічні особливості:</i> стабілізація процесів збудження і чітке узгодження процесів збудження і гальмування.</p> <p><i>Біомеханічні особливості:</i> відсутність м'язового напруження, скутості рухів; максимальне використання реактивних сил, маси біоланок і всього тіла; точне узгодження рухів між окремими ланками тіла. Рухи виконуються чітко і невимушено, з оптимальним дозуванням зусиль, амплітуди, темпу і ритму. Оптимальна структура рухів зберігається за умов значних навантажень і перешкод.</p> <p><i>Регуляторні особливості:</i> точний розподіл функцій відділів ЦНС; контроль свідомості переважно над змістовою частиною рухової дії, за деталями рухової дії контроль здійснюють переважно нижчі відділи.</p>

РУХОВІ ЯКОСТІ ЛЮДИНИ

СХЕМА ПЕРЕНЕСЕННЯ РУХОВИХ ЯКОСТЕЙ

ФАКТОРИ, ЩО ОБУМОВЛЮЮТЬ ПРОЯВ РУХОВИХ ЯКОСТЕЙ ЛЮДИНИ

ФОРМИ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНИМИ ВПРАВАМИ

Урочні форми занять:

- заняття фізичного виховання у дитячих дошкільних закладах;
- урок фізичної культури у середній школі;
- заняття фізичного виховання у вищих навчальних закладах;
- заняття професійно-прикладної фізичної підготовки;
- заняття загальної фізичної підготовки;
- заняття лікувальної фізичної культури;
- тренувальне заняття з видів спорту.

Неурочні форми занять:

крупні форми:

- самостійні тренувальні заняття;
- заняття фізичними вправами у межах розширення активного відпочинку (туристичні походи, фізкультурно-художні і спортивні свята, “Дні здоров’я”, “рухова перерва”).

малі форми:

- ранкова гігієнічна гімнастика;
- гімнастика до уроків;
- ввільна гімнастика;
- фізкультурна хвилинка;
- фізкультурна пауза;
- мікросеанси окремих вправ тренувального характеру;
- виробнича гімнастика;
- гімнастика перед сном.

ФОРМИ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНИМИ ВПРАВАМИ У ОСВІТНЬО-ВИХОВНИХ ЗАКЛАДАХ

У дитячих дошкільних закладах:

- заняття фізичного виховання у формі уроку;
- заняття лікувальної фізичної культури;
- ранкова гігієнічна гімнастика;
- гігієнічна гімнастика після денного сну;
- фізкультурна хвилина;
- фізкультурна пауза;
- рухові ігри, спортивні розваги;
- пішохідні прогулянки у зони відпочинку;
- самостійні заняття дітей;
- фізкультурно-художні свята;
- “День здоров’я”

У середній школі:

Урок фізичної культури.

Фізкультурно-оздоровчі заняття в режимі навчального дня:

- гімнастика до уроків;
- фізкультурна хвилина;
- фізкультурна пауза;
- “рухова перерва”.

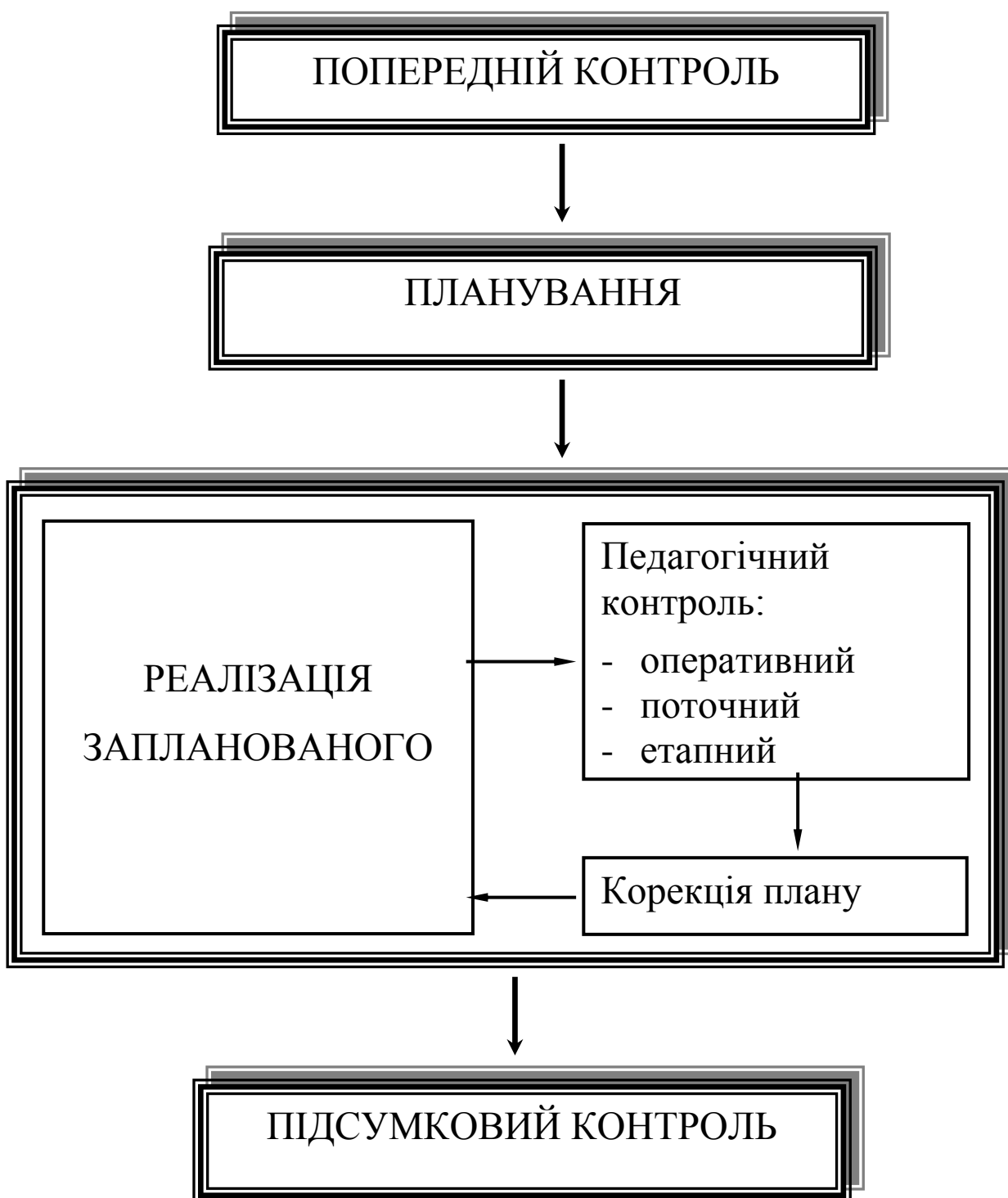
Позакласні заняття фізичними вправами:

- заняття загальної фізичної підготовки;
- заняття лікувальної фізичної культури;
- тренувальне заняття з видів спорту;
- туристичні походи;
- фізкультурно-художні і спортивні свята;
- “День здоров’я”;
- змагання з видів спорту.

ПЛАНУВАННЯ І КОНТРОЛЬ

як складові процесу

ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

ВИДИ ПЛАНУВАННЯ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ

В залежності від масштабів охоплення розділів діяльності:

- загальне;
- конкретне.

В залежності від масштабів охоплення контингенту:

- групове;
- індивідуальне;
- змішане.

В залежності від часових масштабів:

- перспективне;
- етапне;
- оперативне.

ОСНОВНІ ДОКУМЕНТИ планування навчальної роботи з фізичного виховання у середній школі:

- план-графік проходження навчального матеріалу на рік;
- робочий план проходження навчального матеріалу на семестр (графічна або поурочна текстова форми);
- конспект (план-конспект) уроку.

ВИДИ КОНТРОЛЮ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ (загальні вимоги)

Рівень	Бал	Критерії оцінювання
I Початковий	1	Учень може розрізняти об'єкт вивчення і відтворити деякі його елементи. Володіє навчальним матеріалом на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, що позначаються учнем окремими словами чи реченнями, з постійною допомогою вчителя виконує тільки фрагменти практичних завдань.
	2	Учень фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу, має поверхові уявлення про об'єкт вивчення, виявляє здатність викласти думку на елементарному рівні, має елементарні уміння і навички, практичні завдання виконує лише за допомогою вчителя.
	3	Учень відтворює менше половини навчального матеріалу, з допомогою вчителя виконує елементарні завдання, розрізняє елементи техніки виконання нормативних вимог і здатний виконати незначну їх частину.
II Середній	4	Учень знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його не в повному обсязі відповідно до тексту підручника або пояснення вчителя, його уміння і навички дають змогу виконувати практичні вимоги на репродуктивному рівні.
	5	Учень розуміє основний навчальний матеріал, здатний дати визначення понять, але при цьому допускає помилки. З допомогою вчителя може логічно відтворювати значну його частину. Під час виконання практичних завдань потребує систематичної допомоги вчителя.
	6	Учень виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, відповідь його правильна, він може відтворити значну частину теоретичного матеріалу, за допомогою вчителя може його аналізувати, порівнювати та робити висновки, виправляти допущені помилки, здатний виконувати окремі контрольні нормативні показники і вимоги.
III Достатній	7	Учень виявляє знання і розуміння переважної більшості навчального матеріалу, здатний застосовувати його на рівні стандартних вимог, частково контролювати власні навчальні дії, рівень практичних умінь і навичок дає змогу самостійно виконувати більшість елементів нормативних вимог.
	8	Знання учня достатньо повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, вміє аналізувати, робити висновки. Відповідь його повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями. Самостійно застосовує теоретичні знання для виконання практичних завдань у стандартних ситуаціях.
	9	Учень вільно володіє вивченим матеріалом, вміє узагальнювати і систематизувати інформацію, застосовує її на практиці, рівень умінь і навичок достатній для виконання повного обсягу нормативних вимог у стандартних ситуаціях.
IV Високий	10	Учень володіє глибокими, міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях. Виявляє творчі здібності, самостійно визначає окремі цілі власної пізнавальної діяльності, знаходить джерела інформації та самостійно використовує їх відповідно до поставлених завдань, рівень умінь і навичок дає змогу правильно і якісно виконувати нормативні вимоги.
	11	Учень володіє узагальненими знаннями з предмета, вільно висловлює власні думки, визначає програму особистої пізнавальної діяльності, без допомоги вчителя знаходить джерела інформації і використовує одержані відомості відповідно до мети та завдань власної пізнавальної діяльності. Рівень умінь і навичок дає змогу виконувати нормативні вимоги на високому рівні.
	12	Учень має системні знання, виявляє здатність приймати творчі рішення, самостійно розвиває власні обдаровання і нахили, вміє самостійно здобувати знання, рівень умінь і навичок дає змогу виконувати нормативні вимоги на бездоганному рівні.

МОДЕЛЬ ОЦІНЮВАННЯ ТЕОРЕТИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ УЧНІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ТЕСТОВОЇ МЕТОДИКИ КОНТРОЛЮ

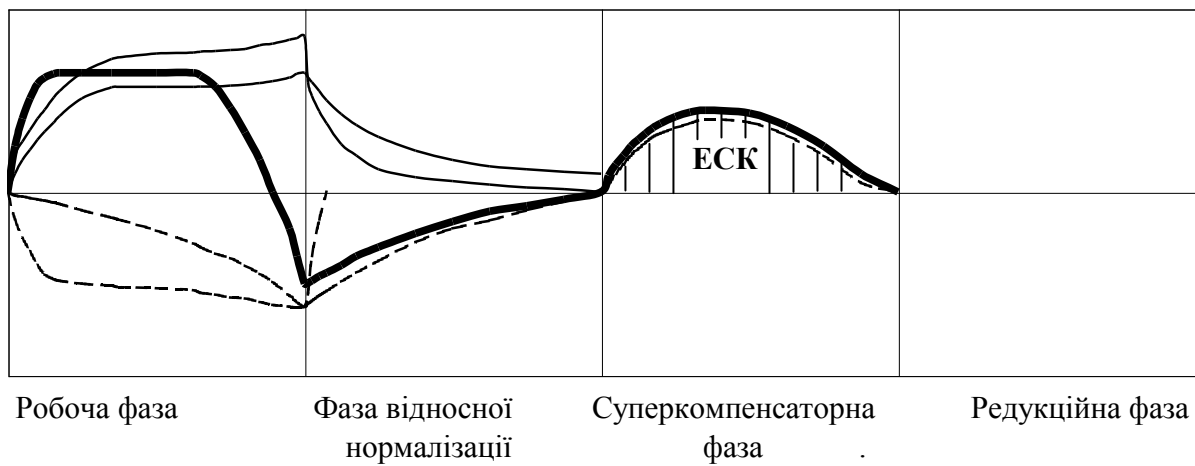
Рівень	Бал	Критерії оцінювання
I Початковий	Виконання тестів альтернативного виду та тестів I рівня (з вибором відповіді)	
	1	від 50 до 59 % тестових завдань
	2	від 60 до 69 % тестових завдань
	3	від 70 і більше % тестових завдань
II Середній	Виконання не менше 70 % тестових завдань I рівня + тестові завдання II рівня (з доповненнями)	
	4	70 % тестових завдань I рівня + від 50 до 59 % тестових завдань II рівня
	5	70 % тестових завдань I рівня + від 60 до 69 % тестових завдань II рівня
	6	70 % тестових завдань I рівня + від 70 і більше % тестових завдань II рівня
III Достатній	Виконання 80 % тестових завдань I-II рівня + тестові завдання III рівня (типові задачі)	
	4	80 % тестових завдань II рівня + 1 завдання III рівня
	5	80 % тестових завдань II рівня + 2 завдання III рівня
	6	80 % тестових завдань II рівня + 3 завдання III рівня
IV Високий	Виконання не менше 90 % тестових завдань I-III рівнів	
	10	Виявляє творчі здібності, самостійно визначає окремі цілі власної пізнавальної діяльності, знаходить джерела інформації та самостійно використовує їх у відповідності до поставлених завдань.
	11	Учень володіє глибокими, міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях, вільно висловлює власні думки, визначає програму особистої пізнавальної діяльності, без допомоги вчителя знаходить джерела інформації, використовує одержані відомості у відповідності до мети і завдань власної пізнавальної діяльності та самостійних занять фізичними вправами.
	12	Учень має системні знання, виявляє здатність приймати творчі рішення, самостійно розвиває власні обдарування і нахили, вміє самостійно здобувати знання. Використовує здобуті знання не лише для організації власних самостійних занять фізичними вправами, а вміє організувати такі заняття для інших учнів.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ЗАСВОЄННЯ ТЕХНІКИ ФІЗИЧНОЇ ВПРАВИ

Рівень навчальних досягнень	Рівень засвоєння техніки	Бал	Критерії оцінювання	
I Початковий	Виконання частин техніки фізичної вправи або підвідних вправ	1	Здатність виконати не більше 1/3 можливих для конкретної основної фізичної вправи частин техніки або підвідних вправ.	
		2	Здатність виконати не менше 1/3 але не більше 2/3 можливих для конкретної основної фізичної вправи частин техніки або підвідних вправ.	
		3	Здатність виконати більше 2/3 можливих для конкретної основної фізичної вправи частин техніки або підвідних вправ але відсутність уміння виконати вправу в цілому.	
II Середній	Рухове уміння	4	Засвоєння основи техніки	Вправа виконується з трьома (і більше) грубими помилками.
		5	(здатність виконати вправу в цілому).	Вправа виконується з двома грубими помилками.
		6		Вправа виконується з однією грубою помилкою.
III Достатній	Стереотипна рухова навичка (рухова навичка)	7	Вправа виконується з окремими незначними відхиленнями в техніці за показниками кінематичних, динамічних або ритмічних характеристик (недосконала міжм'язева координація – недостатня злитність виконання, незначна скутість рухів тощо).	
		8	Вправа виконується у відповідності до вимог кінематичних, динамічних та ритмічних характеристик техніки (вільно, легко, невимушено) у стандартних сприятливих умовах її виконання.	
		9	Вправа виконується у відповідності до вимог кінематичних, динамічних та ритмічних характеристик техніки (вільно, легко, невимушено) у прогнозовано варіативних умовах.	
IV Високий	Стабільна рухова навичка (уміння другого порядку)	10	Вправа виконується у відповідності до вимог кінематичних, динамічних та ритмічних характеристик техніки (вільно, легко, невимушено) у не прогнозовано варіативних умовах.	
		11	Вправа виконується ефективно на фоні втоми.	
		12	Вправа виконується ефективно у змагальних умовах.	

РИСУНКИ

Рис. 2.1. Динаміка працездатності та ЧСС під час виконання навантаження та в період відпочинку (за Матвєєвим Л.П).

Умовні позначення:

- — динаміка оперативної працездатності, втоми та її усунення;
- — динаміка функціональної активності окремих систем організму;
- — динаміка витрат і відновлення біоенергетичних речовин;
- ЕСК — ефект суперкомпенсації (надвідновлення).

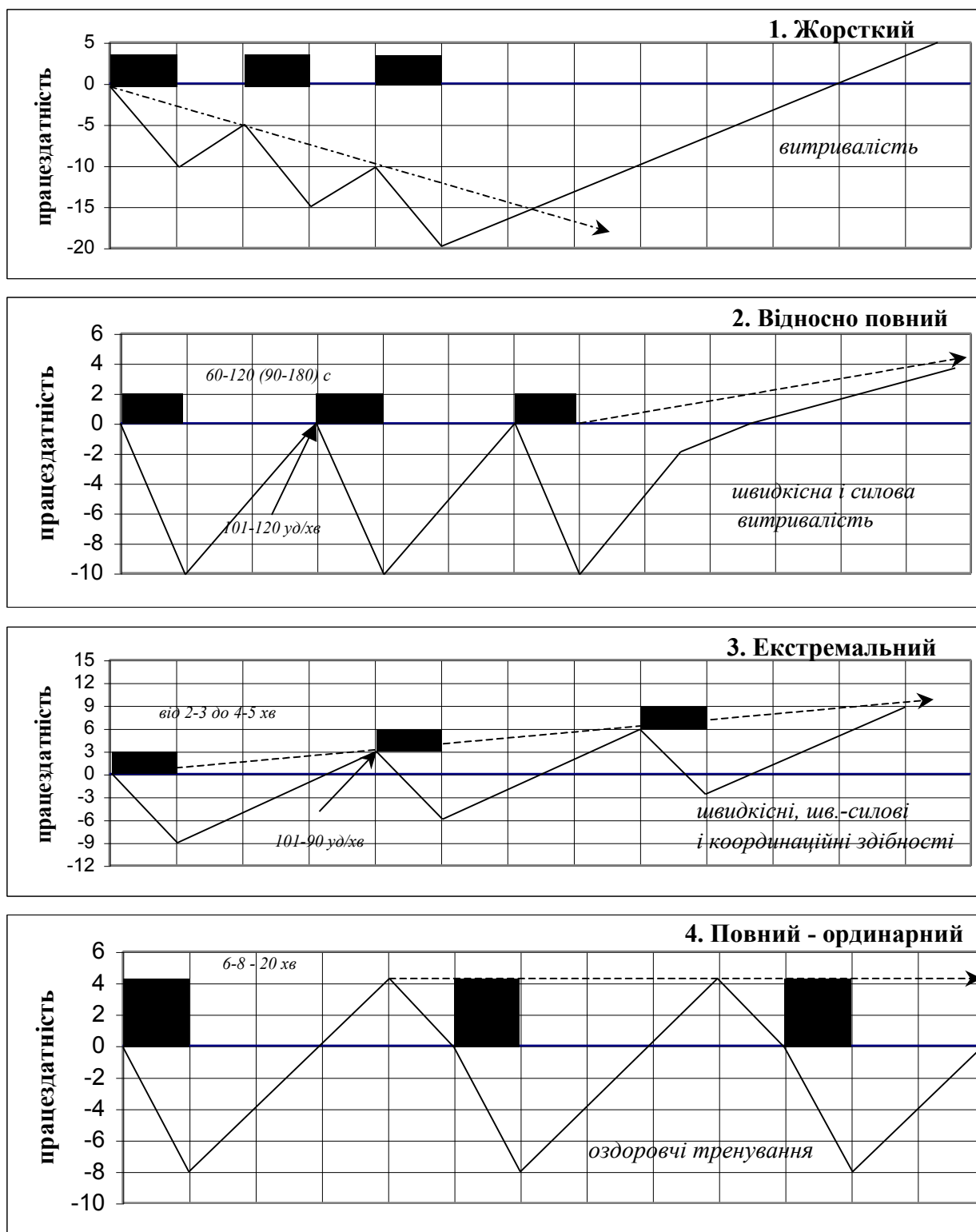

Рис. 2.2. Динаміка тренуваності в залежності від тривалості відпочинку (за Линцем М.М.).

Умовні позначення: – навантаження,
 – працездатність,
 – сумарний ефект.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ареф'єв В.Г., Єдинак Г.А. Фізична культура в школі (молодому спеціалісту): Навчальний посібник для студентів навчальних закладів II-IV рівнів акредитації. – 2-е вид. Перероб. і доп. – Кам'янець – Подільський: "Абетка-НОВА", 2001. – 384 с.
2. Деминский А.Ц. Основы теории и методики физического воспитания: Учеб. пособие для институтов и факультетов физ. воспитания. – Донецк: АО "Издательство "Донеччина", 1995. – 520 с.
3. Куриш В., Лук'янченко М., Щербей М. Оцінювання навчальних досягнень учнів середньої школи з предмету "Фізична культура" – Дрогобич: Коло, 2004. – 144 с.
4. Линець М.М. Основы методики развития руховых качеств: Навч. посібник. – Львів: Вид-во "Штабар", 1997. – 207 с.
5. Матвеев Л.П. Теория и методика физической культуры. М.: ФиС, 1991. – 543 с.
6. Теория и методика физического воспитания (Под ред. Т.Ю. Крুцевич). – К.: Изд-во "Олимпийская литература", 2003. – Т. 1. – 423 с.
7. Фізична культура: програма для загальноосвітніх навчальних закладів. 5-12 класи. – Київ: Ірпінь, 2005. – 272 с.
8. Шиян Б.М. Теорія і методика фізичного виховання школярів. – Ч. 1. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2001. – 272 с.
9. Шиян Б.М. Теорія і методика фізичного виховання школярів. – Ч. 2. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2001. – 248 с.

Навчально-методичне видання

КУРИШ В.І., ЛУК'ЯНЧЕНКО М.І.

**ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ
У СХЕМАХ ТА РИСУНКАХ**

**Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного
педагогічного
університету імені Івана Франка**

Головний редактор
Ірина Невмержицька

Редактор
Тетяна Івлєва

Технічний редактор
Наталя Намачинська

Коректор
Віталій Фриз

Здано до набору 1..08. 2003 р. Підписано до друку 16. 08. 2006 р. Формат 60х84/16. Папір офсетний. Гарнітура. Times. Наклад 300 прим. Ум. друк. арк. 3,2. Зам. 81.

Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. (Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 2155 від 12. 04. 2005 р.) 82100 Дрогобич, вул. І.Франка, 24. к.43
тел. 2 – 23 – 78.